

Book Review :

ปิ้งด้วยภาพ

THE BACK OF THE NAPKIN : SOLVING PROBLEMS AND SELLING IDEAS WITH PICTURES

วรสิริ ธรรมประดิษฐ์*

Worasiri Thumpradit

หนังสือเรื่อง ปิ้งด้วยภาพ

เขียนโดย DanRoam (แดน โรม)

แปลจาก The Back of the Napkin : Solving Problems and Selling Ideas with Pictures

ผู้แปล สีนวล ฤกษ์สิรินกุล

สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ พิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2556

280 หน้า ราคา 370 บาท

ISBN : 978-616-14-0035-4

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะบัญชีและการจัดการ วิทยาลัยเซาท์อีสต์บางกอก

Asst. Prof. Faculty of Accounting and Management Science, Southeast Bangkok College.

email : worasiri@southeast.ac.th

เป็นความจริงที่ว่าภาพสามารถบรรยายทั้งความรู้สึกและการสื่อสารต่างๆ ได้มากมาย ภาพหนึ่งภาพมีค่าเท่ากับคำพูดเป็นพันคำ ดังสำนวน “A picture is worth a thousand words” การสื่อสารด้วยภาพจะช่วยทำให้คนทั้งองค์กรเข้าใจตรงกัน ตัวอย่างเช่น เวลาพูดถึงเก้าอี้ที่มีสามขา แต่ละคนก็จะวาดภาพในใจออกมาแตกต่างกัน หนทางเดียวที่จะทำให้ทุกคนเห็นภาพเก้าอี้ตัวเดียวกันได้ คือสะท้อนภาพนั้นออกมา ในทำนองเดียวกันการอธิบายเรื่องซับซ้อนด้วยภาพ แทนการถ่ายทอดออกมาเป็นข้อความจะช่วยสะท้อนภาพความคิดได้ชัดเจนขึ้น ทำให้คนทั้งองค์กรที่มีภูมิหลังแตกต่างกันมองเห็นภาพเดียวกัน

หนังสือ “ปิงด้วยภาพ” ได้รับความนิยมสูงมากทั้งฉบับที่แปลเป็นภาษาไทยและต้นฉบับภาษาอังกฤษ จนผู้เขียนต้องจัดทำเล่มอื่นๆ เพิ่มเพื่อขยายความต่อจากหนังสือเล่มนี้ และทุกเล่มที่ทำเพิ่มก็ยังได้รับความนิยมสูงมากเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ผู้เขียนยังให้ความรู้ในรูปแบบอื่น เช่น การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การเป็นวิทยากรบรรยายให้แก่บริษัท และการประชุมทางธุรกิจต่างๆ ทั้งในสหรัฐอเมริกาและต่างประเทศ การสื่อสารทุกแนวคิดเพื่อแก้ไขทุกวิกฤติด้วยการคิดเป็นภาพ เพื่อ “ปิงด้วยภาพ” นำไปใช้ได้กับทุกอาชีพ จึงเป็นที่สนใจของผู้คนทั่วโลกและกำลังขยายวงกว้างออกไปเรื่อยๆ Dan Roam ผู้เขียนชาวอเมริกัน เป็นผู้ก่อตั้งและเป็นประธานบริษัท Digital Roam Inc. ซึ่งเป็นบริษัทที่ให้การปรึกษาโดยใช้เทคนิคการคิดด้วยภาพแก้ปัญหาที่ซับซ้อนต่างๆ หน่วยงานใหญ่ๆ ที่ใช้บริการได้แก่ กูเกิล โบอิง อีเบย์ ไมโครซอฟท์ วอลมาร์ท กองทัพเรือสหรัฐอเมริกา สภานิติบัญญัติแห่งสหรัฐอเมริกา และทำเนียบขาว และหน่วยงานอื่นๆ ที่ใช้บริการจากต่างประเทศอีกมาก ผู้เขียนเคยมาบรรยายในประเทศไทย และเล่าว่า จุดเริ่มต้นเล็กๆ ของการคิดด้วยภาพเกิดในประเทศไทย เนื่องจากเขาเคยเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนเอเอฟเอสที่มาใช้ชีวิตกับครอบครัวคนไทย และเคยบวชเป็นสามเณรที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ถึง 1 เดือน จึงเป็นฝรั่งที่พูดไทยได้ชัดมากคนหนึ่ง แต่ในช่วงแรกๆ ที่เขามีปัญหาเรื่องภาษา จึงใช้การวาดภาพง่ายๆ เพื่อการสื่อสาร เมื่อกลับไปสหรัฐอเมริกาก็ได้พัฒนามาใช้ประโยชน์ในการเรียนที่มหาวิทยาลัย และพัฒนาต่อเพื่อใช้กับการทำงาน ในที่สุดเขาได้พัฒนาแนวคิด “คิดเป็นภาพ” (Visual Thinking) กับปัญหาที่ซับซ้อน จนสามารถใช้เทคนิคการคิดด้วยภาพในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนต่างๆ ผลงานการอธิบายด้วยภาพของ Dan Roam ยังเคยช่วยอธิบาย American Health Care จนได้รับเลือกจาก BusinessWeek ว่าเป็นการนำเสนอที่ดีที่สุดในปี 2009 (The World’s Best Presentation of 2009) จนทำให้ทำเนียบขาวเชิญไปให้คำปรึกษาในด้านการแก้ปัญหาด้วยภาพ นอกจากนี้หนังสือของเขายังได้รับความนิยมจนเป็น International Bestselling Books on Business-Visualization ถึง 5 เล่มและมีการแปลเป็นภาษาต่างๆ ถึง 31 ภาษา เล่มที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดคือ “The Back of the Napkin : Solving Problems and Selling Ideas with Pictures” ที่มีการแปลแล้วกว่า 25 ภาษา ฉบับภาษาไทยมีการพิมพ์ต่อเนื่องหลายครั้งในชื่อ “ปิงด้วยภาพ” หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน รวม 16 บท มีภาพง่ายๆ ประกอบการอธิบายที่ละเอียดชัดเจนมากตลอดทั้งเล่ม

ตอนที่ 1 เกริ่นนำมีเนื้อหารวม 3 บท คือ บทที่ 1 ถึงบทที่ 3 เริ่มต้นด้วยการให้คำจำกัดความของคำซึ่งจะปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ตลอดทั้งเล่ม คือ “ปัญหา” 6 ประการ “ภาพ” ง่ายๆ และ “คนที่ลงมือทำได้” ต่อด้วยเครื่องมือติดตัว 3 ชนิด ที่ใช้ในการแก้ปัญหาด้วยภาพคือ ตา ตาที่อยู่ในความคิด และการประสานงานที่ตระหว่างมือกับตา อุปกรณ์ที่ต้องใช้ รวมทั้งกระบวนการคิดเป็นภาพ คือการดู เห็น จินตนาการ และแสดงออกเพื่อให้ทุกอย่างกระจ่างชัด

ตอนที่ 2 ค้นพบแนวคิดเป็นตอนที่สอนวิธีการ “ปิ้งด้วยภาพ” อย่างมีประสิทธิภาพ มีเนื้อหารวม 4 บท ตั้งแต่บทที่ 4 ถึง บทที่ 7

บทที่ 4 เรียนรู้วิธีพัฒนาทักษะในการดูให้เก่งขึ้น

บทที่ 5 เรียนรู้วิธีการเห็นให้ชัดขึ้นด้วยการคัดเลือกข้อมูลสำคัญผ่านวิธีการเห็น 6 วิธีหรือ 6W คือ ใครและอะไร เท่าไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม

บทที่ 6 จินตนาการให้กว้างไกลขึ้นด้วยเครื่องมือสร้างจินตนาการที่ใช้ได้ผล คือชุดคำถามหลัก 5 ชุดที่ช่วยเร่งให้สมองคิดเป็นภาพได้เร็วขึ้น ทำให้การระดมความคิดเกี่ยวกับภาพมีประสิทธิภาพและสร้างความเข้าใจร่วมกันได้อย่างรวดเร็ว ผู้เขียนเรียกว่าปลาหมึก(SQVID) ซึ่งนำมาจากตัวอักษรตัวแรกของแต่ละชุดคือ S มาจาก Simple or Elaborate (ง่าย หรือ ขยายความ) Q มาจาก Qualitative or Quantitative (คุณภาพ หรือ ปริมาณ) V มาจาก Vision or Execution (วิสัยทัศน์ หรือ ปฏิบัติการ) I มาจาก Individual or Comparison (เป็นเอกเทศ หรือ เปรียบเทียบ) D มาจาก Change or Status Quo (เปลี่ยนแปลง หรือ คงเดิม การเป็นตัว D ผู้เขียนอธิบายว่าเลือกใช้ตัวย่อ D เนื่องจากคำว่า Change มักมีการนำสัญลักษณ์ “เดลต้า” หรือตัวอักษร D ในภาษากรีกมาใช้) เครื่องมือนี้จะช่วยสร้างจินตนาการให้กว้างไกลขึ้นจากการที่ต้องตอบคำถามทั้ง 5 ใน 2 ลักษณะว่า จะใช้ภาพอธิบายแนวคิดของเราต่อคำถามแต่ละคำถามอย่างไร เช่น ง่ายหรือขยายความ เชิงคุณภาพหรือปริมาณ วิสัยทัศน์หรือปฏิบัติการ เป็นต้น มีตัวอย่างของการนำ SQVID ไปใช้งานจริงในบทนี้เพื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นประโยชน์ของทุกชุดคำถามอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น ที่มาของบริษัท Bain & Company ที่ใช้ SQVID ทั้งในเรื่องวิสัยทัศน์และปฏิบัติการ จนเป็นบริษัทที่ปรึกษาชั้นนำ การนำฟอลโล 11 ร่อนลงสู่ดวงจันทร์ครั้งแรกอย่างปลอดภัยของนีล อาร์มสตรอง ซึ่งเป็นตัวอย่างของนักบินที่ใช้ SQVID ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ จุดกำเนิดของสายการบินเซาท์เวสต์แอร์ไลน์ซึ่งเป็นตัวอย่างของการใช้ SQVID ในเรื่องเป็นเอกเทศและเปรียบเทียบ ที่สร้างผลกำไรอย่างมากมาอย่างต่อเนื่องกันมากกว่าสามสิบปี เป็นต้น

บทที่ 7 กรอบการแสดงออกจำเป็นต้องปฏิบัติตามขั้นตอนให้ครบทั้ง 3 ขั้นตอน คือ เลือกกรอบความคิดให้ถูกต้อง ใช้กรอบความคิดนั้นสร้างสรรค์ภาพ แล้วนำเสนอและอธิบายภาพ ผู้เขียนได้แนะนำสูตรการคิดเป็นภาพ เพื่อแสดงรายการเกี่ยวกับภาพที่ใช้ในการแก้ปัญหาทุกประเภทไว้ที่หน้า 131 ดังนี้

	②	S.	Q.	V.	I.	D.
	แนวคิด/ภาพ ภาพไหน	ง่าย ขยายความ	คุณภาพ ปริมาณ	วิสัยทัศน์ ปฏิบัติการ	เอกสาร เปรียบเทียบ	เปลี่ยนแปลง คงเดิม
ใคร/อะไร ภาพคำใคร						
ทำไม ภาพแผนภูมิ						
ที่ไหน ภาพแผนที่						
เมื่อไร ภาพผังแสดง ขั้นตอนและ ระยะเวลา						
อย่างไร ภาพผังงาน						
ทำไม ภาพกราฟ						

สูตรการคิดเป็นภาพ แสดงรายการเกี่ยวกับภาพที่ใช้ในการแก้ปัญหาทุกประเภท

รูปที่ 1 สูตรการคิดเป็นภาพ

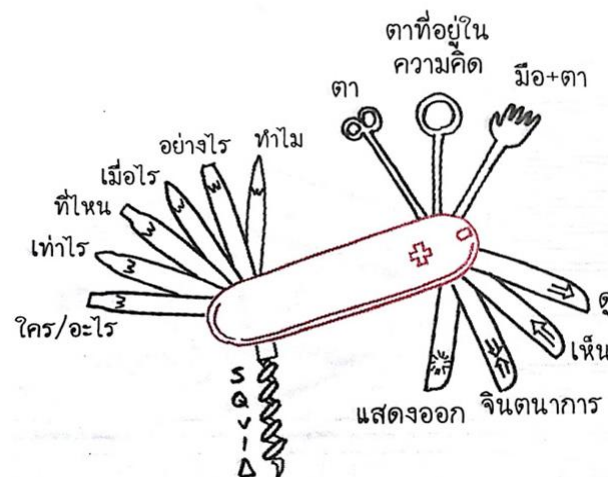
วิธีการใช้สูตร คือ ในขั้นแรกต้องเลือกกรอบความคิดที่เหมาะสมในแนวตั้ง เช่นจะสร้างเค้าโครงสำหรับใครหรืออะไร จะสร้างผังงานอย่างไร จากนั้นก็มองไปในแนวนอน ซึ่งเป็นเรื่องของ SQVID เพื่อเลือกภาพที่ดีที่สุดจากกรอบความคิดทั้ง 5 ซึ่งจะช่วยให้คิดเป็นภาพได้อย่างละเอียด ภาพที่เลือกได้จะนำไปสู่การวาดภาพเค้าโครงในกระดาษเปล่าในตอนที 3

ตอนที่ 3 พัฒนาแนวคิด ผู้เขียนได้ดึงหน้าเอกสารซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีของหลักสูตร MBA มาใช้ โดยปฏิบัติตามทีละขั้นตอนผ่านกรณีศึกษาทางธุรกิจ และวาดภาพลงในกระดาษแทนการใช้ข้อความ โดยแยกอธิบายภาพของแต่ละกรอบความคิดไว้ในบทที่ 8 ถึงบทที่ 14 ทุกบทเริ่มต้นจากกระดาษเปล่า เมื่อวาดเสร็จก็ได้ภาพโครงสร้างการแก้ไขปัญหาบนหลักการพื้นฐาน 6 ประการ ซึ่งผ่านการทดสอบแล้วว่าเป็นทางออกที่ดีของธุรกิจ

ตอนที่ 4 นำเสนอแนวคิด ประกอบด้วยหัวใจของการนำเสนอด้วยภาพ 2 บท

บทที่ 15 ผู้เขียนเน้นย้ำว่าภาพที่นำมาแสดงต้องเป็นภาพที่เจาะประเด็นสำคัญได้ลึกซึ้งและมีข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจสำคัญๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพแผนที่แสดงรายละเอียด ผังแสดงขั้นตอนและระยะเวลาเปรียบเทียบ ห่วงโซ่คุณค่าในเชิงปริมาณ หรือแผนภูมิแสดงวิสัยทัศน์ภาพเหล่านี้ต้องทำหน้าที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาความคิดเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา

บทที่ 16 ข้อเสนอเกี่ยวกับการวาดภาพผู้เขียนได้นำทุกเรื่องมาร้อยเรียงเข้าด้วยกันเป็นภาพ 3-4-5-6 การคิดเป็นภาพแบบมีดพับสวิสดังนี้

รูปที่ 2 การคิดเป็นภาพแบบมีดพับสวิส

และสรุปว่า “เครื่องมือชุดนี้ช่วยแก้ปัญหาได้ทุกปัญหา ทุกเวลา และทุกสถานที่” ผู้เขียนยืนยันว่าทุกคนเกิดมาพร้อมกับความสามารถในการคิดเป็นภาพ แต่ต้องฝึกฝนและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดเป็นภาพแล้ววาดภาพง่ายๆลงในกระดาษธรรมดา ช่วยให้ความคิดของเราตกผลึกจนสามารถค้นพบและพัฒนาแนวคิดใหม่ๆ ทั้งยังช่วยแก้ปัญหาต่างๆได้มากมายอย่างคาดไม่ถึงและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการถ่ายทอดประเด็นลึกซึ้งต่างๆให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างน่าทึ่ง

ข้อดีของหนังสือเล่มนี้คือ มีเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ได้จริงกับทุก ๆ สถานการณ์ มีดัชนีช่วยค้นอย่างละเอียด การเล่าเรื่องมีทั้งข้อมูลและทฤษฎีมากมาย แต่ก็สามารถอ่านได้ไม่น่าเบื่อเพราะมีการแทรกเหตุการณ์และที่มาของแต่ละความคิดไว้ในสาระสำคัญด้วย การอธิบายละเอียดชัดเจน มีการสื่อสารด้วยภาพที่ดีเยี่ยม การยกตัวอย่างที่หลากหลายด้วยภาพวาดง่ายๆอย่างต่อเนื่อง ประกอบคำอธิบายในทุกบททุกตอน ช่วยให้หนังสือเล่มนี้น่าอ่านและช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น ผู้อ่านจะได้เห็นข้อดีเหล่านี้ตั้งแต่บทแรกซึ่งเกริ่นนำด้วยขั้นตอนของการคิดเป็นภาพจนกระทั่งแสดงภาพนั้นออกมาผ่านตัวอย่างงานที่สำคัญมางานหนึ่งของผู้เขียน ด้วยการอธิบายตั้งแต่เริ่มวาดภาพวงกลมวงแรกลงไปในกระดาษเปล่า แล้วค่อยๆเติมวงกลมและประเด็นสำคัญเพิ่มทีละภาพ จนถึงภาพสุดท้ายที่ใช้นำเสนอในที่ประชุมแทนการใช้ power point

สำหรับผู้อ่านที่ต้องการเรียนรู้และฝึกฝนเพิ่มเติมควรอ่านผลงานเล่มอื่นๆประกอบ หนังสือเล่มที่น่าจะอ่านต่อมากที่สุด ชื่อ “ปิ้งด้วยภาพ 2” ซึ่งเป็นหนังสือแบบสัมมนาที่นำความรู้จากเล่มแรกมาใช้ มีแบบฝึกหัดสนุกๆเพื่อฝึกคิดเป็นภาพและมีกรณีศึกษาที่น่าสนใจ เช่น ทำไมไมโครซอฟท์จึงขอซื้อยาฮู(Yahoo)ด้วยเงินจำนวนมหาศาล การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอเมริกาตกต่ำ แต่ที่น่าสนใจยิ่งกว่าคือ ทุกปัญหาตอบได้ด้วยการวาดภาพง่ายๆ โดยไม่จำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์หรือเอกสารใดๆประกอบ มีเพียงแค่ตัวเราเอง ปากกา กระดาษหรือไวท์บอร์ด และแนวคิดคมๆเท่านั้นก็เพียงพอ